

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

§ 443

Vuoden 2024 talousarvion ja vuosien 2024-2027 taloussuunnitelman hyväksyminen sekä talousarvion yhteydessä käsiteltävät valtuustoaloitteet ja talousarvioon liittyvät asiat

TRE:832/02.02.01/2023

Valmistelija / lisätiedot:

Männikkö Jukka, Linnamaa Reija

Valmistelijan yhteystiedot

Talousjohtaja Jukka Männikkö, puh. 050 576 7539 ja strategiajohtaja Reija Linnamaa, puh. 040 572 9610, etunimi.sukunimi@tampere.fi

Lisätietoja päätöksestä

Lakiasiaintohtaja Laura Klami, puh. 040 543 2285, etunimi.sukunimi@tampere.fi

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä: Yli-Rajala Juha, Konsernijohtaja

Päätösehdotus

Esitetään valtuuston päätettäväksi:

Vuoden 2024 talousarvio ja vuosien 2024-2027 taloussuunnitelma hyväksytään.

Talousarvio sitoo valtuustoon ja muihin toimielimiin nähden Yleiset lähtökohdat -osan Talousarvion sitovuus -luvussa määriteltyjen sitovuussäännösten mukaisesti.

Konsernijohtajalle annetaan oikeus päättää organisaatiomuutoksiin liittyvien toimintojen ja niihin liittyvien määrärahojen siirroista.

Konsernijohtajalle tai hänen määräämälleen konsernihallinnon viranhaltijalle annetaan seuraavat oikeudet:

- oikeus ottaa vuoden 2024 mahdollisiin muutettuihin talousarvioihin sisältyvä lainamäärä
- oikeus ottaa vuoden 2024 aikana lyhytaikaisia lainoja 100 milj. euron määrään saakka maksuvalmiuden turvaamiseksi
- oikeus myöntää lyhytaikaisia antolainoja konserniyhteisöille yhteensä enintään 30 milj. euron määrään saakka
- oikeus konvertoida ja maksaa ennaikaisesti takaisin kaupungin taseeseen sisältyviä ottolainoja

Talousarvion liitetietoihin sisältyvät konserniyhteisöjen tavoitteet hyväksytään kuntalain 110 §:n tarkoittamiksi kuntakonsernin tavoitteiksi.

Konsernihallinnon talousyksikkö oikeutetaan tekemään talousarvioasiakirjaan teknisluonteisia korjauksia ja tarkistuksia.

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

Vuoden 2024 talousarvioehdotuksen yhteydessä käsiteltävät valtuusto- ja kuntalaisaloitteet sekä niihin liitteessä annetut vastaukset merkitään tiedoksi. Aloitteet eivät anna aihetta muihin kuin liitteessä mainittuihin toimenpiteisiin.

Kokouskäsitely

Kaupunginhallitus myönsi läsnäolo- ja puheoikeuden talousjohtaja Jukka Männikölle. Hän oli läsnä kokouksessa asian käsittelyn aikana.

Perustelut

Talousarvion rakenne ja sisältö

Kuntalain 14 §:n mukaan valtuusto vastaa kunnan toiminnasta ja taloudesta. Kuntalain 110 §:ssä on kunnan talousarviosta säädetty seuraavaa:

'Valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet. Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan.

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota.'

Ehdotus kaupungin vuoden 2024 talousarvioksi ja vuosien 2024-2027 taloussuunnitelmaksi on laadittu ottaen soveltuvin osin huomioon talousarvion laadintaa koskevat säännökset ja ohjeet.

Tampereen kaupungin talousarvio koostuu seuraavista osista: yleiset lähtökohdat, käyttötalousosa ja investoinnit yksiköittäin, laskelmat sekä liitteet.

Talousarvio 2024

Vuoden 2024 talousarvion ja taloussuunnitelman valmistelun lähtökohdat muodostavat Tampereen strategia 2030, pormestariohjelma, kaupungin vuoden 2022 tilinpäätös ja vuoden 2023 talousarvion toteumaennuste sekä vuosia 2024-2027 koskevat taloudelliset ennusteet.

Sivistys- ja kulttuurilautakunta jaettiin hallintosäännön muutoksella kahdeksi lautakunnaksi keväällä 2023. Uudet lautakunnat ovat kasvatus- ja opetuslautakunta sekä kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta. Tampereen kaupunginvaltuusto päätti 30.1.2023, että Tampereen Vesi Liikelaitos yhtiöitetään vuoden 2024 alussa. Uusi osakeyhtiömuotoinen vesihuoltolaitos on osa Tampereen kaupunkikonsernia ja kaupunki määrittää jatkossakin Tampereen Veden toiminta-alueen.

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

Työvoimapalvelut siirtyvät valtiolta kunnille vuoden 2025 alussa. Tampereen seudun työllisyysaluetta valmistellaan Tampere vastuukuntana -mallilla, johon kuuluu Tampereen lisäksi 14 kuntaa.

Tuloperusteet ja tilikauden tulos

Tampereen vuoden 2024 talousarvio on valmisteltu 7,60 tuloveroprosentin ja nykyisten kiinteistöveroprosenttien mukaan.

Verotulot vähenevät ensi vuonna 33,5 milj. euroa vuoden 2023 toteumaennusteesta ns. verohäntien poistuessa. Kunnallisverotuloja arvioidaan kertyvän 447 milj. euroa, kiinteistöverotuloja 109,5 milj. euroa ja yhteisöverotuloja 87 milj. euroa. Verorahoitus (verotulot+valtiosuudet) vähenee vuoden 2023 ennusteeseen verrattuna noin 9,7 milj. euroa.

Talousarviossa koko kaupungin yhteenlasketut nettomenot vähennettynä Tampereen Veden liiketoimintakaupan vaikutuksilla sekä omaisuuden myynneillä ja maankäyttösopimuskorvauksilla on 5,3 prosenttia (35,5 milj. euroa).

Vuoden 2024 talousarvion vuosikate on 116 milj. euroa. Ilman satunnaista erää tilikauden tulos on -12,7 milj. euroa. Tampereen Vesi Liikelaitoksen liiketoimintakaupasta tulee arviolta 165,5 milj. euron satunnainen myyntivoitto ja tilikausi päättyy 152,7 milj. euron tulokseen. Vuosikate kattaa 90 prosenttia suunnitelman mukaisista poistoista.

Investoinnit

Investointimenot ovat 285,5 milj. euroa ja ilman Veden liiketoimintakauppaa 233,7 milj. euroa. Nettoinvestoinnit ovat 283,1 milj. euroa ja ilman Tampereen Vesi Liikelaitoksen liiketoimintakaupan vaikutusta 231,3 milj. euroa. Investointien tulorahoitusprosentti ilman Veden liiketoimintakauppaa on 50.

Suurimmat investointimenot (netto) ovat talonrakennushankkeiden 127,9 milj. euron ja yhdyskuntalautakunnan 48,3 milj. euron investoinnit.

Lainamäärä

Talousarviossa varaudutaan korollinen velan 80,4 milj. euron kasvuun. Asukaskohtaisen lainamäärän arvioidaan olevan vuoden 2024 lopussa 3 594 euroa, mikä on 124 euroa vähemmän kuin vuoden 2022 lopussa. Kaupungin kasvun edellyttämien suurten investointitarpeiden vuoksi paine kaupungin lainamäärän kasvuun kuitenkin jatkuu taloussuunnitelmakauden.

Toiminnan tavoitteet

Tampereen strategia Tekemisen kaupunki hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 15.11.2021. Strategia valmisteltiin Anna-Kaisa Ikkosen pormestariohjelman 2021-2025 pohjalta. Vuosi 2024 on strategian kolmas toteutusvuosi.

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

Talousarvion 2024 toiminnan tavoitteet perustuvat Tampereen strategian valtuustokauden tavoitteisiin. Tavoitteita asetetaan kaupunkitasoisesti ja erikseen lautakunnille sekä liikelaitokselle ja konserniyhteisöille. Tampereen strategia ohjaa myös liikelaitoksen ja konserniyhteisöjen tavoitteiden asettamista.

Tavoitteita asetetaan lähtökohtaisesti toiminnan vaikuttavuudelle ja tuloksille, ja niissä tähdätään selkeään mitattavuuteen. Tavoitteiden luonteesta johtuen niiden asettamisessa pyritään teemalliseen jatkumoon. Talousarvioon 2024 valmistelluista tavoitteista suurin osa on samansuuntaisia kuin vuoden 2023 tavoitteet. Uusissa tai uudelleen kohdennetuissa tavoitteissa on vuoden 2024 valmistelussa huomioitu erityisesti tamperelaisten hyvinvoinnin ja terveyden vahvistaminen. Tällaiset tavoitteet liittyvät muun muassa lasten ja nuorten koulupäivän aikaiseen koettuun hyvinvointiin, lasten ja nuorten fyysiseen toimintakykyyn, turvallisuudentunteeseen ja kiusaamiseen sekä tamperelaisten liikkumiseen ja harrastamiseen, asuinalueiden yhteisöllisyyteen ja auttamishaluun ja kaupunkilaisten osallistumismahdollisuuksiin. Uusien ja uudelleen kohdennettujen tavoitteiden valmistelussa on lisäksi huomioitu Tampereen kansainvälisyys, työvoiman saatavuus, vihreä ja digitaalinen siirtymä, kaupunginosien kehittäminen sekä kaupungin houkuttelevuus työnantajana.

Strategian sisältöjä tarkennetaan lautakuntien ja kaupunginhallituksen alaiselle toiminnalle laadittavissa palvelusuunnitelmissa. Palvelusuunnitelmat laaditaan valtuustokaudelle 2022-2025. Palvelusuunnitelmien ja talousarvion 2024 sisällöt tarkentuvat vuosisuunnitelmissa. Johtokunnat tarkentavat talousarvion sisältöjä vuosittain laadittavissa palvelu- ja vuosisuunnitelmissa.

Tavoitteet hyväksytään lopullisessa muodossaan osana talousarviota 13.11.2023.

Taloussuunnitelma 2024-2027

Talousarviokirjaan sisältyy taloussuunnitelma vuosille 2024-2027. Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi. Taloussuunnitelma on laadittu karkealla tasolla. Investoinneista esitetään taloussuunnitelmakauden investoinnit sekä alustavat suunnitelmat vuosille 2027-2032. Suunnitelmat tarkentuvat tulevien vuosien taloussuunnitelmissa.

Vuosien 2025-2027 talouden suunnitteluun sisältyy paljon epävarmuustekijöitä erityisesti TE-uudistuksen vaikutuksista sekä verorahoituksen kehityksen osalta. Taloussuunnitelmakauden toiminnan ja talouden tasapainottaminen edellyttää, että kaupunki pidättäytyy vuosittaisessa talousarviovalmistelussaan käynnistämästä uusia menoja lisääviä palveluja ja lisäksi valtio ei saa toimenpiteillään heikentää kuntien taloutta. Taloussuunnitelma on koko suunnitelmakauden alijäämäinen ilman toiminnan tehostamistoimenpiteitä. Tavoitteena on tasapainottaa

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

tuloslaskelma taloussuunnitelmakauden loppuun mennessä ja pienentää arvioitua lainamäärän kasvua.

Kuntatalouden lähivuosien talousnäkymät ovat vaikeat. Tilannetta hankaloittaa lisäksi myös hyvinvointialueiden huonosti käynnistynyt toiminnan ja talouden yhteensovittaminen. Ennakkotietojen perusteella hyvinvointialueiden vuodesta 2023 on tulossa raskaasti alijäämäinen, mikä todennäköisesti myös heijastuu kuntien talouteen negatiivisesti vuosina 2024-2027.

Kuntalain 110 §:n mukaan 'taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan.'

Tampereen kaupungin taseessa on edellisiltä tilikausilta kertyneitä ylijäämiä 606,3 milj. euroa.

Investoinnit 2024-2027

Taloussuunnitelmakauden investointitaso pysyy edelleen suurena. Kaupungin ja liikelaitosten yhteenlasketut nettoinvestoinnit ilman Tampereen Veden liiketoimintakauppaa ovat taloussuunnitelmakaudella 974,3 milj. euroa eli vuosittain keskimäärin 243,6 milj. euroa.

Taloussuunnitelmakauden suurimmat investointimenot ovat talonrakennushankkeiden yhteensä 503 milj. euron investoinnit ja yhdyskuntalautakunnan 195 milj. euron investoinnit.

Korkean investointitason aiheuttamaa lisärahoitustarvetta katetaan osittain omistuksien uudelleenjärjestelyillä ja omaisuuden myynnillä. Omaisuuden myynnistä saatavia tuloja tulee ensisijaisesti kohdistaa suunniteltujen investointien omarahoitusosuuden vahvistamiseen ja velanottotarpeen vähentämiseen.

Lainamäärän kehitys 2024-2027

Lainamäärän kasvussa taloussuunnitelmakaudella varaudutaan vuosittain enintään 140 milj. euroa. Kauden lopulla korollista velkaa arvioidaan olevan noin 1,34 miljardia euroa ja asukaskohtainen lainamäärä nousee yli 5 000 euroon. Lainamäärän kasvu tulee kuitenkin todennäköisesti jäämään pienemmäksi, sillä kaikki investoinnit eivät toteudu suunnitellussa aikataulussa, joitain omistuksia järjestellään uudelleen investointien rahoittamiseksi ja jotain omaisuutta voidaan myydä sekä investointeja toteutetaan vaihtoehtoisilla rahoitusmalleilla.

Talousarviokirjan toimitus

Esitys vuoden 2024 talousarvioksi ja vuosien 2024-2027 taloussuunnitelmaksi on julkaistu kaupungin internet-sivuilla ja toimitettu sähköisesti kaupunginvaltuustolle 23.10.2023. Painettu talousarviokirja on ollut saatavilla kaupunginvaltuustolle 23.10.2023 talousarvion esittelytilaisuudessa.

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

Talousarvion yhteydessä käsiteltävät valtuustaloitteet ja muut talousarvioon liittyvät asiat

Kaupunginvaltuusto on 26.9.2005 päättänyt, että aloitteiden käsittelyohjeistusta ja sen noudattamista tarkennetaan, jotta vastaukset aloitteisiin tulisivat nopeammassa tahdissa käsittelyyn. Päätöksen mukaan 'jos aloitteessa edellytetään määrärahaa, se käsitellään talousarvion yhteydessä'.

Lautakunnat ja johtokunnat ovat käsitelleet aloitteita tällaisina talousarvioaloitteina. Lisäksi joihinkin lauta- ja johtokunnille kuulumattomiin aloitteisiin on viranhaltijavastaukset. Aloitteet, tiivistelmä vastauksista sekä vastaukset kokonaisuudessaan on koottu liitteeksi.

Tiedoksi

Jukka Männikkö, Reija Linnamaa

Liitteet

1 Kh 30.10.2023 Pormestarin talousarvioehdotus 2024

2 Kh 30.10.2023 Talousarvioehdotuksen yhteydessä käsiteltävät aloitteet ja niihin annetut vastaukset

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

Muutoksenhakukielto

§443

Muutoksenhakukielto

Oikaisuvaatimusta tai kunnallisvalitusta ei saa tehdä päätöksestä, joka koskee:

-vain valmistelua tai täytäntöönpanoa (KuntaL 136 §)

-virka- tai työehtosopimuksen tulkintaa tai soveltamista ja viranhaltija on jäsenenä viranhaltijayhdistyksessä, jolla on oikeus panna asia vireille työtuomioistuimessa (KVhl 50 § 2 mom.)

-etuusto-oikeuden käyttämättä jättämistä (EtuostoL 22 §)